

G R O D N A.

IUSTA VIA, latè patens, minuscq; culta regio, Polonis, ad orientem connexa, palustris ferme omnis, & nemorosa est, cuius caput est Vilna, Episcopalis ciuitas, tantæ magnitudinis, quantæ Cracouia cum suburbijs omnibus. Proximæ deinde dignitatis est GRODNA oppidum, ad Cronon flumen, nunc Nieme dictum, partim in monte, partim in plano, pro regionis istius consuetudine constructum. In quo perpauca sunt domus contigua, pauca lateritiæ, sed ex materia rudi structura composita: nec muro circumdatum est, nec propugnaculis, portis, aut turribus firmum. Arcem habet, & domum Regiam, editiore in monte sitam, tutam Regi Poloniæ sedem præbens. Tria in eo murata conspiciuntur templa, nam reliqua omnia lignea sunt, quorum alterum Polonis, duo Rutenis sunt assignata, in quibus peculiari ritu sua sacra perficiunt. Duo etiam Ruteni, alterum ligneum, formâ rotundâ, alterum lateritium in suburbijs habent. Campanaria, non ipsis templis, sed ante Ecclesiarum ingressum, ut plurimum videtur, ædificium nimirum ligneum, axibus & palis innixum, atq; fistucis impactum, transuersisq; trabibus colligatum atq; compositum, lapidum mole superinicta, unde turris deinde consurgit, campanam, qua ad Ecclesiastica exercitia conuocantur, in summitate ferens. Eiuscemodi etiam columnæ, ligneum pontem sustentant, quo vtraque Nieme fluminis ripa, coniungitur. Anno salutis M. D. LXVII. Serenissimus D. Sigismundus Augustus Poloniæ Rex, Magnus Lituaniæ Dux, Russiæ, totius Prussiæ, Massouiæ, Sarmogitiæque dominus & hæres, comitia in hoc oppido habuit, quo Magni Moscouiæ Ducis Legati, mille ducenti viri, superbissimo vestium apparatu venustè ornati, & inestimabilis pretij onusti muneribus aduenerunt, quibus peculiaris, ruri, iuxta oppidum, locus limitibus septus assignatus est, in quo ipsi tentoria & domicilia castrensia erexerunt, quem ipsis, sine Polono comite egredi, non est concessa facultas. Eò etiam solenni pompa, incredibili fastu, Turcarum, Tartarorum, & VValechiæ oratores conuenire, qui diuersis in locis, à Poloniæ Regis proceribus, sub patenti cælo, sunt excepti. Mirabile dictu, quâris falsorum deorum superstitionibus oppidani, ac tota passim Lituania contaminata fuerit, antequam Christo fidem nomenque dedit. Refert enim Hieronymus Pragensis, quia Vladislao Poloniæ Rege in Lituaniam missus, ut religionis Christianæ pomeria propagaret, quod primi, quos adiit ex Lituanis, serpentes colebant: patresfamilias suum quisq; in angulo serpentem habuit, cui cibum dedit, & sacrificium fecit in fœno iacenti, hos Hieronymus iussit omnes interfici, & in foro adductos, publice cremari, inter quos vnus inuentus est maior cæteris, quem sæpè admotum igni, consumere nullo pacto valuit. Post hos, gentem reperit, quæ sacrum colebat ignem, eumque perpetuum appellabat: sacerdotes templi materiam, ne deficeret, ministrabant, hos super vita ægrotantium amici consulebant. Illi noctu ad ignem accedebant, manè verò consulentibus responsa dantes, ymbra ægroti se apud ignem sacrum vidisse, aiebant, quæ cum se calefaceret, signa vel mortis, vel vitæ ostendisse, visurum ægrotum facies ostensa igni, contra, si dorsum ostentasset, moriturum portendit: testari igitur, & rebus suis consulere, suadebant. Delusionem hæc esse Hieronymus ostendit, & persuaso populo, delecto templo, ignem dissipauit, Christianosque mores induxit. Profectus introrsus, aliam gentem reperit, quæ solem colebat, & malleum ferreum, ratæ magnitudinis, singulari cultu venerabatur. Interrogati sacerdotes, quid sibi ea veneratio vellet, responderunt, olim pluribus mensibus, non fuisse visum solem, quem Rex quidam potentissimus captum, conclusisset in carcere munitissimæ turris, gigantem deinde opem tulisse soli, ingenti que malleo perfregisse turrim, solemque liberatum, hominibus restituisse: dignum itaq; veneratu instrumentum esse, quo mortales lucem receperint. Risit eorum simplicitatem Hieronymus, inanemque fabulam esse monstrauit, solem verò & lunam, & stellas creaturas esse ostendit, quibus maximus Deus ornauit cælos, & ad vtilitatem hominum perpetuo iussit igne lucere. Postremò alios populos adiit, qui sacrâ coluere syluam, & quæ arbor procerior fuit, eo cultu digniorem putauere. Prædicauit huic genti, pluribus fidei nostræ aperiens sacramenta, denique, ut syluam succiderent, imperauit, ubi populus cum securibus affuit, nemo erat, qui sacrum lignum ferro contingere auderet, prior itaque Hieronymus, assumpta bibenni, excellentem quandam arborem detruncauit, tum secuta multitudo, alacri certamine alij ferris, alij dolâbris, alij securibus, syluam deiiciebant. Ventum erat ad medium nemoris, ibi quercum vetustissimam, & ante omnes arbores religione sacram, & quàm potissimè Dei sedem putabant percutere aliquâdiu nullus præsumpsit. Postremò, ut est alter altero audacior, intrepidans quidam focios, qui lignum insensatum percutere formidarent, eleuata binenni, magno ictu, cum arborem cædi arbitraretur, tibiam suam percussit, attamen in terram semianimus cecidit, attonita circa turba, flere, conqueri, Hieronymum accusare, qui sacram Dei domum violare suassisset, neq; iam quisquam erat, qui ferrum exercere auderet. Tum Hieronymus illusiones dæmonum esse affirmans, quæ deceptæ plebis oculos fascinent, surgere quem cecidisse vulneratum diximus, imperauit, & nulla in parte læsum ostendit, & mox ad arborem adaucto ferro, adiuuante multitudine, ingens onus cum magno fragore prostrauit, tumq; nemus succidit. Ea in regione, erant plures syluæ, pari religione sacræ, ad quas dum Hieronymus amputandas pergit, mulierum ingens numerus plorans atque eiulans, Vitoldum adiit, sacrum locum succisum queritur, & domum Dei adeptam, in qua diuinam opem petere consuissent, inde pluuias, inde soles abstinuisset, nescire iam quo in loco Deum quærant, cui domicilium abstulerint, esse aliquos minores lucos, in quibus dii respondere solebant, eos quoq; delere Hieronymum velle, qui noua quædam sacramenta introducens, patrum morem extirpet, rogare igitur atq; obtestari, ne maiorum religionem auferri sinat. Sequuntur & viri, & mulieres, nec se ferre posse nouum cultum asserunt, relinquere potius terram & patrios lares, quàm religionem à maioribus acceptam, dicunt. Motus ea in re Vitoldus, veritusque populorum tumultum, Christo potius, quàm sibi deesse plebem voluit, reuocatisque literis, quas Præsidibus prouinciarum dederat, iubens parere Hieronymo, hominem ex prouincia decedere iussit.